

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський національний технічний університет
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра історії, археології, інформаційної та архівної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри ІАІАС
доктор історичних наук,
професор
_____ Василь ОРЛИК
«_____» _____ 2020 р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

на тему

**«Склад та структура вторинних інформаційних ресурсів бібліотечної
установи (на прикладі бібліотеки ЦНТУ)»**

Виконав здобувач другого (магістерського)
рівня вищої освіти групи ІС 19 М (1,4)
ОПП «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
спеціальності 029 «Інформаційна,
бібліотечна
та архівна справа»

_____ ГЕВОРКЯН Седа
«_____» _____ 2020 р.

Керівник роботи
к. філол. н., доцент

_____ Людмила ГЛЄБОВА
«_____» _____ 2020 р.

Рецензент
доктор історичних наук, професор
декан фізико-математичного факультету
ЦДПУ імені Володимира Винниченка
_____ Ренат РІЖНЯК

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВТОРИННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	14
1.1. Загальна характеристика вторинних документів	
1.2. Функції та особливості вторинних інформаційних ресурсів....	
1.3. Методи та джерельна база дослідження	
РОЗДІЛ 2. ВТОРИННІ РЕСУРСИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ЇХ СКЛАД ТА СТРУКТУРА	
2.1. Історія, структура та сучасні напрямки роботи бібліотеки ЦНТУ.....	
2.2. Види та методика складання вторинних документів.....	
2.3. Склад та структура вторинних документів бібліотеки ЦНТУ.....	
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ СТВОРЕННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ВТОРИННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ УСТАНОВИ	
3.1. Вторинні інформаційні ресурси бібліотек закладів вищої освіти міста Кропивницького.....	
3.2. Особливості формування вторинних інформаційних ресурсів бібліотеками зарубіжних університетів.....	
3.3. Перспективні напрямки роботи університетської бібліотеки.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Не потребує жодних доказів факт глобальної трансформації діяльності інформаційних установ на нинішньому етапі. Це стосується змін у роботі установ та організацій як у нашій країні, так і у країнах Заходу та Європи, хоча, звісно ж, ідеться тут про процеси, які мають у різних країнах відмінні риси, різну інтенсивність протікання, що зумовлено почасти низкою об'єктивних причин. Бібліотеки ж, одна з найдавніших інформаційних установ, у нашій країні знаходяться у авангарді цих змін, і, за влучним висловом Л.Й.Костенка, «мета та сутність трансформаційних процесів у бібліотеках в умовах переходу від індустріального суспільства до суспільства знань: вони мають забезпечити розробку, створення та впровадження наукоємних (насамперед, інтелектуальних) інформаційних технологій» [51].

Генерація власних вторинних інформаційних ресурсів та надання доступу до придбаних чи передплачених баз вторинних документів наразі належить до пріоритетних напрямків у роботі бібліотечної установи. На цьому справедливо наголошують дослідники, переконуючи: «Інтегрований технологічний цикл, що передбачає бібліографування, реферування, підготовку інформаційно-аналітичних і прогностичних матеріалів, проведення бібліо-, інформо- та наукометричних досліджень є передумовою, необхідною для досягнення головного кінцевого результату — екстракції зі сховищ даних нових знань, що в явному вигляді в них не містяться» [52].

Аналізу окремих аспектів створення та функціонування вторинних інформаційних ресурсів присвячено окремі розділи у фундаментальних дослідженнях С.Кулешова, Н.Кушнарєнко та В.Удалової [59], Р.Ріжняка, Г. Швецової-Водки [76] та ін.

Окремі аспекти аналізованої проблеми розглянуті у наукових статтях. Так, Корнієнко В. розглядає питання створення аналітичних документів, їх характерні ознаки та види [50, с.150].

Дослідниця Кулаковська Т. вивчає бібліографічні документи, розглядає їх класифікацію за різними аспектами [58, с. 45].

Вивченням інформаційного ресурсу бібліотеки ЦНТУ займаються викладачі кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи нашого університету (В.Барабаш та ін.) у межах розробки теми науково-дослідної роботи «Функціонування інформаційних установ та їх ресурси». Результати їх наукових пошуків представлено, зокрема, й у наукових публікаціях за темою [16, 17, 18].

Підґрунтям даного дослідження, окрім названих наукових розвідок, є насамперед Закони України [1, 2, 3, 4, 5].

Проте окреме дослідження вторинних інформаційних ресурсів бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету ще не проводилося, що і зумовлює *актуальність* подальших пошуків в означеній царині.

Мета й завдання дослідження. Мета роботи – з'ясувати особливості структури і складу вторинних інформаційних ресурсів бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, вторинних інформаційних ресурсів університетських бібліотечних установ та запропонувати шляхи вдосконалення формування ресурсів з вторинною інформацією.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- Вивчити стан розгляду питання функціонування вторинних інформаційних ресурсів (інформації, документів) у науковій літературі.
- Розглянути джерельну базу та методи дослідження.
- Ознайомитися із видовою різноманітністю та компонентами вторинного інформаційного ресурсу бібліотеки ЦНТУ.
- Розглянути особливості складу вторинних інформаційних ресурсів бібліотек провідних закладів вищої освіти Кіровоградщини.
- Ознайомитися з вторинними документами на сайтах бібліотечних установ зарубіжних університетів.
- Окреслити перспективні напрямки роботи університетської бібліотеки у створенні вторинного інформаційного ресурсу.

Об'єктом дослідження є вторинні інформаційні ресурси бібліотеки.

Предметом дослідження є вивчення особливостей структури вторинних ресурсів бібліотек та аналіз складу масиву вторинних документів, що становлять вторинний інформаційний ресурс бібліотеки університету.

*Для вивчення теми застосовано загальнонаукові і спеціальні *методи дослідження* – аналіз, синтез, спостереження, описовий та інші.*

Наукова новизна дослідження реалізується у тому, що здобувачкою вперше у бібліотечно-інформаційній сфері зроблений аналіз вторинних інформаційних ресурсів бібліотек закладів вищої освіти Кіровоградщини, окрема увага – вторинному інформаційному ресурсу бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, розгляд його складу та структури.

Практичне значення дослідження спрямоване на покращення надання користувачам сучасних бібліотечних послуг та висвітлення такого перспективного напрямку роботи університетської бібліотеки, як створення вторинної інформації.

Результати та основні положення дослідження можуть бути використанні у вивченні насамперед таких навчальних дисциплін, як: «Аналітико-синтетична обробка інформації», «Інформаційно-аналітична діяльність», «Діяльність інформаційних установ» та інших. Виконане дослідження пов'язане із темою науково-дослідної роботи викладачів кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи Центральноукраїнського національного технічного університету.

Структура та зміст роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи, наукову новизну та практичне значення дослідження.

У першому розділі розглянуто теоретичні основи функціонування вторинних інформаційних ресурсів бібліотеки; представлено методи та джерельну базу дослідження.

У другому розділі вивчено історію організації, сучасний стан бібліотеки ЦНТУ; окреслено сучасні напрямки роботи даної бібліотеки; названо види вторинних документів, розглянуто методика їх складання; проаналізовано наповнення веб-сайту Центральноукраїнського національного технічного університету та виокремлено склад та структуру вторинного інформаційного ресурсу.

У третьому розділі увага приділялася аналізу вторинних документів бібліотек Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка та Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету, а також питанням надання доступу до вторинної інформації на сайтах бібліотек американських закладів освіти.

Розроблено також низку рекомендацій щодо покращення діяльності бібліотек закладів освіти.

Висновки містять основні результати дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВТОРИННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Загальна характеристика вторинних інформаційних ресурсів

Базовими поняттями комунікаційно-інформаційної сфери є поняття *інформація* та *документ*. Вагомими та вихідними вважаємо їх і в контексті і даного дослідження.

Першопочатково під інформацією розглядалися відомості, які передавалися від однієї особи до іншої будь-яким способом. Із середини 20 століття і до тепер інформація розглядається як загальнонаукове поняття. Проте, попри це, і, як би це не парадоксально звучало, внаслідок цього, єдиного визначення її не існує

В Україні на законодавчому рівні утверджено тлумачення даного поняття. Зокрема, у Законі України «Про інформацію» представлено таке визначення: «Під інформацією розуміються документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі» [6].

Очевидно, що найприкметнішою ознакою інформації слід вважати її властивість вносити зміни. На практиці ж цінність інформації реалізується у процесі прийняття рішень. Проте, у даному випадку, мало володіти необхідною, якісною, своєчасною інформацією. Ключову роль у процесі прийняття рішення відіграє уміння особи її правильно інтерпретувати, опрацьовувати, використовувати. Інформація, а особливо наукова, науково-технічна інформація виникає у результаті інтелектуальної (творчої) діяльності.

Така думка є результатом ознайомлення з базовими Законами України в інформаційній галузі, як наприклад, «Про інформацію», «Про науково-технічну інформацію», «Про авторське право та суміжні права» [6, с.18].

Працюючи з тією чи іншою інформацією слід враховувати той факт, що до неї висувається низка вимог стосовно якості, кількості та цінності. Дослідники переконані, що ці вимоги включають такі аспекти.

I. Вимоги до якості інформації:

- ✓ Достовірність – точність відтворення змісту першоджерела.
- ✓ Об'єктивність – відмова від навмисного чи випадкового спотворення інформації.
- ✓ Однозначність – реалізується у перевірці достовірності та об'єктивності інформації.
- ✓ Своєчасність – надання інформації у чітко визначений час, коли вона необхідна.
- ✓ Релевантність – рівень відповідності споживацьким запитам.
- ✓ Пертинентність – відповідність інформаційним потребам клієнта та дійсності.
- ✓ Актуальність – реалізується у необхідності інформації у конкретний час [37, с.12].

II. Вимоги до кількості інформації :

- ✓ Повнота надання інформації;
- ✓ Достатність надання інформації.
- ✓ III. Вимоги до цінності інформації:
- ✓ Цінність (значимість);
- ✓ Вартість [37, с.12].

Варто проте зацентувати увагу на необхідності перевірки будь-якої інформації для прийняття рішення.

Іншим важливим для нас поняттям є поняття *документ*.

Єдиного загального визначення поняття *документ*, як і поняття *інформація* не існує, на чому наголошувалося вище. Базовий Закон України «Про інформацію» трактує це поняття так: «Документ – це передбачена законом матеріальна форма одержання, зберігання, використання і поширення інформації шляхом фіксації її на папері, магнітній, кіно-, відео-, фотоплівці або іншому носієві», – знаходимо у іншому документі [6].

Визначення поняття *документ* було детально розглянуто у працях провідних фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, як-от: Н.Кушнарєнко, С.Кулєшова, Г.Швєцова-Водки та ін.

Г.М. Швєцова-Водка вважє, «документ це – єдність інформаційного та рєчовинного (субстанційального) носія, яка використовуєтьєся в соціальному комунікаційно-інформаційному процесі як канал передачі інформації»[59, с.12].

Документ включає важливу для суспільства інформацію, втілену у матеріальній формі [60].

Похідними від понять *інформація* та *документ* є базові поняття даного дослідження – *вторинний документ* та *вторинна інформація*, а відтак і *вторинний інформаційний ресурс*.

У Законі України «Про інформацію» представлено дефініції первинного і вторинного документів: «первинний документ – це документ, що містить в собі вихідну інформацію; вторинний документ – це документ, що являє собою результат аналітико-синтетичної та іншої переробки одного або кількох документів» [6].

Дослідниця І.Давидова зазначає, що у документній сфері функціонують поняття первинної і вторинної інформації. Причому друга розумієтьєся як інформація про інформацію. [34, с. 20].

Як зазначає інший науковець – В.Корнієнко – розрізняють вторинну фактографічну і бібліографічну інформацію [50, с.145].

Проте в іншому джерелі натрпляємо на думку, що «поняття «фактографічна інформація», по відношенню до вторинної інформації, невдале, бо по суті, будь-яка інформація відображє певний факт [78].

Отож, щодо документальної сфєри, то по відношенню до інформації, закріпилиєся терміни: первинна і вторинна. Вторинна інформація, як одна з різновидів інформації, походить від первинної, а, отже, вона і є способом відображення факту первинного інформаційного явища в цілому.

Вторинний документ є результатом «згортання» інформації, що дозволяє висловити зміст тексту в короткій, стисненій формі. Розрізняють семантичне і лексичне інформаційне згортання (опущення, заміщення, суміщення).

Підоснову «згортання» складає аналітико-синтетична переробка інформації, тобто процеси аналізу і синтезу.

Аналіз – розклад цілого на частини для більш глибокого його пізнання. Синтез – процес, протилежний до аналізу, це поєднання частин у ціле. В інформаційній сфері маємо справу з інформаційним аналізом та синтезом.

Результатом процесів інформаційного аналізу та синтезу є створення різновидів вторинних інформаційних продуктів: анотацій, рефератів, бібліографічних оглядів, дайджестів, аналітичних оглядів тощо, які відрізняються метою складання, читацьким призначенням, функціями, повнотою, кількістю охоплених джерел та за іншими ознаками.

За Н.М. Кушнарєнко первинний документ створює автор, у ньому відтворюються факти, явища і дійсності чи думки, переживання комуніканта. Такими є, наприклад: наукові монографії, статті тощо [59, с.128].

Зокрема, вторинний документ – результат аналітико-синтетичної обробки первинних документів, що включають необхідні відомості про первинні документи [59, с.129].

С.Г. Кулєшов справедливо вважає, що первинні документи – наукова, виробнича, довідкова та інша література; вторинні документи – інформаційна література – характеристика документів на основі аналізу їх тексту [56, с.2].

Зазвичай виокремлюють такі функції вторинних інформаційних ресурсів: пошуку, комунікативна, моделювання, підсумовуюча, організаційно-управлінська. Це, так би мовити, загальні функції інформаційних документів. До спеціальних функцій зараховують: реєстраційну, допоміжну та рекомендаційну. Відповідно до цих функцій можливим є також виокремлення видів вторинних інформаційних ресурсів. Особливості вторинного ресурсу, зрозуміло, пов'язані із специфікою

інформаційних потреб споживача, відображуваними первинними документами, інформаційною структурою, функціональною спрямованістю вторинного інформаційного продукту.

Документом є матеріальний об'єкт, який створений людиною з метою фіксування та наступної передачі в часі та просторі будь-якої інформації. У суспільстві функціонують первинні та вторинні інформаційні документи, що на поділяються аналітичні, оглядові, бібліографічні, реферативні, які мають свої прикметні ознаки та специфіку створення. Наприклад, один із різновидів вторинних документів – бібліографічні покажчики – включають перелік бібліографічних записів, часто без анотацій і рефератів [23].

Як зазначалося вище, контексті вивчення інформаційних ресурсів будь-якої бібліотечної установи вагомим є чітке окреслення важливого блоку понять – *вторинний документ* та *вторинна інформація*. Проте у визначенні цих питань усе не так однозначно, фахівці справедливо стверджують, що між цими поняттями є відмінності, відтак вторинний документ та документ із вторинною інформацією – не одне і те ж саме. «Сказати, що деякі документи відображають інформацію, яка не була раніше представлена в інших документах, можна лише умовно, щодо певних видів документів. Насправді створення документа людиною спирається на певні знання, отримані раніше з інших документів. Тому будь-який документ ґрунтується на інших документах» [76]. «Дійсно, характеристика вторинних документів і документів з вторинною інформацією дуже близька. Пов'язано це з одним і тим же підходом до визначення «первинності» чи «вторинності»: з точки зору інформаційної системи, яка отримувану інформацію або документи вважає первинною, а ті, які видаються як підсумок переробки – вторинними. Однак сама «інформаційна система» може бути або «бібліографічною», тобто спрямованою на інформування про первинні документи через вторинні, або «авторсько-видавничою», спрямованою на узагальнення і переробку інформації (переважно – наукової) із первинної її форми до концентрованої (як у довідковій літературі) або прилаштованої до певного споживача інформації

(як в навчальній і науково-популярній літературі). Справа в тому, що «інформаційна система» – поняття не конкретне, а методологічне, воно тільки свідчить про те, що певне явище розглядається з точки зору теорії інформації, будь то бібліографічна служба чи видавнича справа. Крім того, сказати, що деякі документи відображають інформацію, яка не була раніше представлена в інших документах, можна лише умовно, відносно певних видів документів. В дійсності створення документа людиною спирається на певні знання, отримані раніше із інших документів. Тому будь-який документ базується на інших документах.

Наприклад, візьмемо такі визнані первинні документи як дисертація або наукова монографія. Вони дійсно повинні відображати нові знання, отримані вченими у процесі пізнання об'єктивного світу. Але, по-перше, будь-яке нове дослідження спочатку повинно дати аналіз попередніх; по-друге, сам процес пізнання опирається на наукові знання, почерпнуті із інших документів. Таким чином, новий (первинний) документ теж є результатом переробки інших документів» [77].

Науковиця Г.Швецова-Водка, доходить висновку, що поділяти документи на первинні та вторинні можна лише досить умовно. «Документи, які потрапляють в інформаційну систему «на вході» і піддаються аналітико-синтетичній переробці інформації називаються первинними, а ті, що створюються системою в результаті обробки первинних документів і передаються споживачам інформації «на виході із системи», – вторинними. Поділ документів на первинні та вторинні є у даному випадку умовним, тому що він залежить від того місця у певній системі, яке займає той чи інший документ. Наприклад, бібліографічний посібник є результатом переробки інформації про певні документи, і з цієї точки зору він є вторинним документом. Але коли потрапляє в бібліотеку як у певну інформаційну систему, то на її «вході» може розглядатися як первинний документ, а створювана про нього інформація – наприклад, каталожний бібліографічний запис – як вторинний. Щоб ліквідувати таку невизначеність у бібліотечно-

бібліографічній справі прийнято вважати первинним тільки такі документи, які не дають інформацію про інші документи, а точніше, не призначаються для їх заміни. При цьому вторинними вважаються документи, у яких представлена інформація про інші документи. Вторинні документи покликані полегшити споживачу інформації орієнтування як у складі певного фонду документів (їх потоці чи масиві), так і в наявності інформації, що міститься в первинних документах. Завдяки цьому стає непотрібним звернення до кожного із використаних первинних документів, тобто полегшується розумова праця споживача інформації» [76].

Щоб відрізнити ресурси, які створюються для супроводу деякої сукупності документів такий документний ресурс другого ступеня називають документографічним [76, с. 15]. Документографічним ресурсом є, наприклад, бібліотечний каталог, бібліографічний покажчик, бібліотечна інвентарна книга тощо. Ю. Столяров наголошує також на існуванні ще одного виду документного ресурсу наступного рівня – метадокumentoграфічного [77, с. 15 – 16]. Наприклад, книжковий фонд (документний ресурс бібліотеки) – бібліотечний каталог (документографічний ресурс) – паспорт каталогів бібліотеки (метадокumentoграфічний ресурс).

Натомість же Г. Швецова-Водка на позначення вторинних документів та вторинних інформаційних ресурсів використовує поняття «інформаційні документи, інформаційні видання», «інформаційна література». «Отож, під назвою «інформаційна література» або «інформаційні документи», «інформаційні видання» розуміють такі джерела, які містять інформацію про первинні документи.

Таким чином, вторинні інформаційні ресурси представляють інформацію у екстрагованому вигляді, вони виконують низку функцій, сприяють оперативному ознайомленню зі змістом релевантних первинних документів, сприяючи їх оперативному результативному пошуку, в окремих випадках навіть замінюючи звернення до першоджерела.

Останнім часом у інформаційно-бібліотечній науці все більшої популярності набуває думка про те, що майбутнє бібліотеки як інформаційного закладу мислиться у прямому зв'язку з використанням у її роботі наукоємних технологій, з процесами аналітико-синтетичного опрацювання інформації, і зрештою зі здійсненням екстрагування в її стінах нових знань.

Дослідник Л.Костенко виокремлює п'ять етапів наукової обробки документів (наукоємних технологій екстракції нових знань): 1. Аналітико-синтетична обробка первинної інформації в бібліографічну; 2. Підготовка реферативної інформації; 3. Створення прогностичних та оглядово-аналітичних документів; 4. Бібліо-, інформо- та наукометричні дослідження, у тому числі класифікація, кластеризація документів; 5. Витягнення, здобуття нових знань на основі наявних інформаційних ресурсів.

«Цей п'ятий етап наукової обробки документів сьогодні не реалізовано, проводяться дослідження та експерименти. Однак, саме він забезпечить входження бібліотек у суспільство знань у якості системоутворюючої ланки інформаційної сфери суспільства, сприятиме їх трансформації з відносно автономних елементів інфраструктури, що сьогодні вважається допоміжною, в інформаційні серцевини виробничих, наукових, освітянських і культурологічних структур. На перший погляд, це набуття бібліотеками якісно нового статусу і ролі в суспільстві, якого вони не мали ніколи. Але історія свідчить, що така трансформація є насправді відродженням притаманних бібліотекам сутнісних функцій наукової установи, інформаційно-аналітичного центру, культурологічної інституції, навчального закладу тощо. Були часи, коли вони існували як структури, де поряд з формуванням фондів проводились фундаментальні дослідження і отримувались теоретичні результати світового рівня, створювались шедеври мистецтва, здійснювалась підготовка кадрів вищої кваліфікації» [51, с. 34].

Важлива здатність вторинних інформаційних ресурсів – допомагати в уникненні комунікаційних бар'єрів, що забезпечується їх відмінними ознаками [19, с. 8].

Вторинні джерела інформації входять до складу вторинного інформаційного потоку та утворюють вторинний інформаційний ресурс.

Вторинна інформаційна продукція бібліотек, що складає вторинний інформаційний ресурс, є досить різноманітною, проте бібліотечні установи найчастіше займаються укладанням вторинної бібліографічної продукції, рідше – реферативних, оглядових та аналітичних інформаційних документів. У створенні вторинних інформаційних ресурсів у нашій країні важливу роль відіграє діяльність потужних інформаційних центрів – провідних бібліотек держави: Національної парламентської бібліотеки України (НПБУ), Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (НБУВ), Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки та інших. Вони створюють, розповсюджують вторинні інформаційні ресурси як у традиційному друкованому, так і в електронному вигляді.

1.2. Функції та особливості вторинних інформаційних ресурсів

Основними функціями вторинних інформаційних ресурсів (ВІР) є пошукова, комунікативна, оцінна, підсумовуюча, моделююча, організаційно-управлінська. Пошукова функція виражається в можливості розвідки та знаходження в ВІР певного документа або їх безлічі за різними ознаками (за тематикою, роком видання, виду документа і т.д.). Комунікативна функція проявляється в тому, що ВІР повинен доводити відомості про наявність і зміст первинних документів, зафіксованих у вторинних джерелах. Оціночна функція полягає в тому, що ВІР покликаний здійснювати цілеспрямовану оцінку розкритих документів за різними критеріями (актуальності, наукової та практичної значущості, достовірності, оригінальності і т.д.). Підсумовуюча функція пов'язана з необхідністю відображення історії сучасного стану

розвитку теми, проблеми. З підсумовуючою функцією тісно взаємодіє моделююча. Вона означає, що ВІР є моделлю первинного інформаційного ресурсу, що відображає події, що відбуваються в соціально-політичній, науковій, виробничій та іншій діяльності суспільства у визначений період. Вивчення ВІР дозволяє виділити певний первинний інформаційний ресурс, структурувати його за заданими ознаками і в підсумку побачити рівень розвитку теми, проблеми в певний історичний відрізок і прогнозувати її подальший розвиток. Організаційно-управлінська функція полягає в тому, що ВІР дозволяє організовувати, регулювати і керувати науковою, практичною, видавничою, навчальною та будь-якою іншою діяльністю. ВІР забезпечує базу для творчого процесу прийняття мотивованих рішень на основі оцінки ситуацій тієї чи іншої проблеми. Він створює умови для розробки перспективних планів всіх рівнів і отримання прогностичних відомостей з профільних і суміжних проблем і тем.

Ці функції властиві ВІР в цілому. Ступінь прояву даних функцій в окремих видах ВІР різна. Кожен ВІР має більш конкретні функції і вирішує більш конкретні завдання. Значення окремого ВІР визначено тим, наскільки він відповідає вимогам користувачів, і сприяє задоволенню їх запитів і потреб. Відповідно до цього виділяються специфічні функції і завдання, які виконуються ВДП. До них відносяться реєстраційна, допоміжна і рекомендаційна функція.

1. Реєстраційна функція характерна для ВІР, який реєструє з найбільшою повнотою окремі різновиди документів за окремий період часу незалежно від їх змісту і способу розповсюдження.

2. Допоміжна функція проявляється в ВІР, який повинен сприяти, а значить і відображати документи, корисні для наукової, практичної та іншої діяльності.

3. Рекомендаційна функція виконується ВІР, призначеним сприяти утворенню, загальнокультурному і професійної самоосвіти, виховання і

пропаганди знань.

У відповідності зі специфічними функціями можна виділити:

- реєстраційний ВІР;
- науково-допоміжний ВІР;
- рекомендаційний ВІР.

Реєстраційний ВІР включає в себе вторинне джерело інформації, виконує реєстраційну функцію. Реєстраційний ВІР переважно формують органи державної реєстрації. Реєстраційний ВІР характеризує:

- вичерпна повнота;
- взаємозв'язок з обов'язковим примірником документів;
- диференціація вторинного джерела інформації в залежності від виду відображених документів.

Науково-допоміжний ВІР виконує допоміжну функцію, інформуючи різних за рівнем підготовки та сфері зайнятості вчених і фахівців, різних областей діяльності. Цей ВДП формують державні, галузеві, територіальні центри, і бібліотеки. Науково-допоміжний ВІР характеризує:

- облік цільового призначення (в допомогу науці, підприємництву, освіти, управління та ін.);
- прагнення до повноти відображення первинних документів (незалежно від їх виду) відповідної;
- прагнення до розкриття змісту первинних документів;
- зручність пошуку документів в поточному і ретроспективному режимах внаслідок багатоаспектного угруповання і різноманітності довідково-пошукового апарату;
- оперативність.

Рекомендаційний ВІР включає вторинне інформаційне джерело, що відображає документи, рекомендовані окремим категоріям користувачів відібрані за відповідними змістовними і якісними критеріями. Рекомендаційний ВІР формують бібліотеки всіх рівнів і типів.

Рекомендаційний ВІР характеризує:

- різне цільове призначення (в допомогу професійній освіті, загальнокультурній самоосвіті, виховання, пропаганді знань і т.д.);
- облік рівня загальноосвітньої і професійної підготовки, віку читачів;
- облік можливостей сприйняття інформації;
- строгий відбір літератури;
- переважне відображення книг, рідше журнальних статей та інформаційних матеріалів;
- особливості угруповання літератури в порядку її наростаючої складності, широти або вузькості тематики;
- способи розкриття змісту літератури з метою викликати інтерес до її читання.

На особливості ВІР впливає багато чинників:

- різноманітність функцій вторинних джерел інформації (неможливість реалізувати їх в одному вторинному джерелі або навіть в групі їх);
- необхідність забезпечення різноманітних інформаційних потреб різних категорій користувачів (поточний, ретроспективний режим обслуговування, повнота, важливість окремих видів, жанрів, мов, документів, їх змісту, країн, де вони створені і т.д.);
- закономірності та особливості об'єкта відображення – первинних інформаційних ресурсів (зростання, старіння, розсіювання, структура).

У зв'язку з цим особливостями ВІР є:

- поєднання централізації і децентралізації в підготовці ВІР;
- спеціалізація інформаційних і бібліотечних центрів при формуванні ВІР;
- створення паралельних рядів вторинних джерел інформації, що ставлять різні завдання (повнота, оперативність, глибина розкриття змісту)

складових структури ВІР;

- стабільність ВІР, що забезпечує сталість інформування про фундаментальні апробовані дослідження, практичний досвід і пристосованість читачів до швидкого виявлення матеріалів не тільки в поточному, а й ретроспективному режимах. Гарантією стабільності є збіг тематики і структури ВІР з напрямками досліджень і виробничої діяльності.

- динамізм ВІР - процес розвитку, достатній для підтримки його на рівні, відповідному вимогам сучасності, змін в науці, техніці і виробництві, об'єктивним інформаційним потребам. В даний час не можна не відзначити тенденцію постійного вдосконалення ВІР, що обумовлено як розвитком знань про нього, так і впровадженням нових інформаційних технологій.

Таким чином, ВІР виконує певні функції і завдання в суспільній практиці, забезпечує реєстрацію всіх документів, здійснює інформаційний супровід різних видів діяльності, сприяє вибору найбільш важливих документів для конкретних користувачів.

1.3. Методи та джерельна база дослідження

Дослідження складу та структури вторинного інформаційного ресурсу бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету базується на низці фундаментальних принципів, як-от: системності, об'єктивності, історизму. Ці принципи реалізовано шляхом використання сукупності наукових методів і прийомів – системного, класифікаційного, структурно-функціонального, порівняльного, статистично-аналітичного, типологічного, моделювання.

Для вивчення напрямків роботи бібліотечної установи закладу вищої освіти були використані методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції. Вивчення ресурсів, потоків та фондів документів будь якої установи загалом, а бібліотеки зокрема передбачає використання системного підходу, не є

винятком і це дослідження.

Для вивчення вторинного ресурсу бібліотеки ЦНТУ було використано описовий метод, щоб охарактеризувати вторинні інформаційні продукти, представлені на сайті бібліотеки, застосування даного методу було доречним для вивчення особливостей діяльності бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, а також при вивченні історіографії дослідження.

У даній роботі використано зіставний метод для вивчення представлення вторинної інформації на сайтах бібліотек провідних закладів вищої освіти регіону та на зарубіжних сайтах.

Бібліотека є особливим соціальним інститутом, який акумулює в собі потужний інформаційний ресурс та спрямовує свою діяльність на надання зручного доступу до релевантної інформації для своїх користувачів. Саме тому дослідження інформаційного ресурсу бібліотеки загалом та вторинного інформаційного ресурсу бібліотеки зокрема своїм підґрунтям має використання не тільки бібліографознавчих методів, методів вивчення соціальних комунікацій та інформаційних технологій. Безпосереднє вивчення стану вторинної документальної інформації ґрунтувалося на спеціальних методах – бібліографічному, наукометричному, контент-аналізу.

Джерельну базу даної роботи складають такі групи документів: нормативно-правові документи, стандарти:

Закон України «Про інформацію» [3] – базовий закон інформаційної сфери нашої держави.

Закон України «Про бібліотеки та бібліотечну справу» [1] – ключовий закон у галузі регулювання бібліотечної діяльності.

Закон України «Про Національну програму інформатизації» [5] – важливий закон, що врегульовує актуальні питання інформаційної політики держави.

Бібліотека ЦНТУ як структурний підрозділ закладу вищої освіти керується у своїй діяльності також Законом України «Про вищу освіту» [2].

Іншими вагомими у контексті даного дослідження нормативним документами вважаємо Закони України: «Про Концепцію Національної програми інформатизації» [4], «Про науково-технічну інформацію».

Державні стандарти: ДСТУ 2394-94 «Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення», ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [9, с. 88], ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» [11], ДСТУ 5034:2008 «Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять» [10, 38 с.], та інші.

Джерельну базу становлять і документи, які використовуються у безпосередній практичній діяльності даного бібліотечного структурного підрозділу – її документаційний ресурс. Сюди зараховуємо положення про структурний підрозділ ЦНТУ – бібліотеку, Положення про електронний архів – репозитарій ЦНТУ та ін. документацію.

Наступна частина джерельної бази – вторинні документи, доступ до яких можливий з використанням Інтернет-технологій. Ця група джерельної бази представлена насамперед документами, що містяться у додатках до випускної кваліфікаційної роботи, це зокрема бібліографічні покажчики, віртуальні виставки, огляди тощо.

РОЗДІЛ 2

ВТОРИННІ РЕСУРСИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ЇХ СКЛАД ТА СТРУКТУРА

2.1. Історія, структура та сучасні напрямки роботи бібліотеки ЦНТУ

Бібліотека вищого навчального закладу ВНЗ – це інформаційний центр закладу освіти. Та не дивлячись на різноманітні її визначення, бібліотека дійсно займає особливе місце в навчальному закладі, тому що є інформаційною основою науково-освітнього та виховного процесів. І її роль зростає, особливо сьогодні – в зв'язку з модернізацією та інформатизацією вищої освіти, підвищеним попитом на освітні послуги. В цих умовах будь-яка бібліотека зобов'язана оперативно реагувати на запити, вимоги, побажання користувачів, а також постійно підвищувати рівень професійної компетентності працівників.

Бібліотека ЦНТУ, належить до мережі бібліотек закладів вищої освіти, тому її діяльність спрямована, насамперед, на забезпечення навчально-виховного процесу закладу, структурним підрозділом якого вона є.

У своїй діяльності бібліотека керується Конституцією України, Законами України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про бібліотеки і бібліотечну справу", "Про національну програму інформатизації", підзаконними нормативно-правовими актами, статутом і правилами внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу та Положенням про бібліотеку. Своєю діяльністю бібліотека сприяє реалізації державної політики у галузі освіти і культури, дотримуючись принципів гуманізму і демократизму, пріоритету загальнолюдських цінностей і моралі. Вищий навчальний заклад забезпечує правові, організаційні, фінансові та матеріальні умови, необхідні для функціонування бібліотеки, зокрема, належне зберігання, використання і поповнення її фондів, комп'ютеризацію та технічне оснащення бібліотеки.

Її історія пов'язана з історією становлення та розвитку освітнього закладу для забезпечення навчально-виховних цілей якого вона і була створена. Інформацію щодо історії створення та формування бібліотеки ЦНТУ досліджено на веб-сайті даної бібліотечної установи [45].

Можна виокремити основні події, пов'язані з виникненням і розвитком закладу вищої освіти і покликаної забезпечити наукові та навчально-виховні потреби закладу:

1929 рік – бібліотека Зінов'ївського вечірнього робітничого інституту сільськогосподарського машинобудування → 1933 рік – бібліотека Зінов'ївського (згодом – Кіровоградського) технікуму сільськогосподарського машинобудування → 1956 рік – бібліотека вечірнього відділення Харківського політехнічного інституту в Кіровограді → 1962 рік – бібліотека філіалу Харківського політехнічного інституту → 1967 р. – бібліотека Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування → 1998 р. – бібліотека Кіровоградського технічного університету → 2004 р. – бібліотека Кіровоградського національного технічного університету → 2019 р. – бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету.

Структурно бібліотека складається із дирекції та трьох відділів: відділу обліку та наукової обробки літератури (ведення карткових та електронних каталогів); відділу обслуговування користувачів (задоволення потреб користувачів в інформації та забезпечення комфортного середовища) – 3 абонементи, 3 читальні зали, 1 зал електронного каталогу; відділу інформаційно-бібліографічного обслуговування [72].

На веб-сайті бібліотеки ЦНТУ розміщено інформацію про склад та структуру її основних фондів. «До основних фондів належать видання різних типів та видів. А саме:

- Періодична література. Близько 35 тис. журналів та річних комплектів газет, а також колекція реферативних журналів з природничих та технічних наук, зберігається в читальній залі періодичної літератури.

- Книги. 402324 примірників навчальної, наукової літератури, монографій, довідників, атласів, альбомів, брошур та ін. Зібрання складається з технічної, економічної та художньої літератури та рідкісних видань з технічних спеціальностей.

- Основу електронних фондів складають: аудіо-візуальні документи або на змінних носіях інформації та мережеві локальні документи, доступні через електронний каталог в читальних залах бібліотеки.

До спеціальних фондів відносяться:

- Фонд НДР і ДКР. Оригінальні технології, конструкторські розробки, перспективні технічні рішення є результатом науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Вони сприяють розвитку науково-технічного прогресу і дають початок новим напрямкам розвитку науки і техніки.

- Перші звіти про НДР і ДКР почали надходити до бібліотеки у 1969 році. До бібліотеки звіти надходять з наукового відділу університету.

- Фонд дисертацій та авторефератів. Створення фонду дисертацій та авторефератів розпочато з 1994 року. Він нараховує 130 докторських і кандидатських дисертацій та близько 300 авторефератів, що були захищені в стінах університету та за його межами» [46].

На веб-сайті бібліотеки у викладено правила, що регулюють правила користування бібліотекою, та поєднують виклад прав і обов'язків бібліотеки та її користувачів [68]. Правилами регламентовано порядок реєстрації користувачів бібліотеки, названо документи, на підставі яких здійснюється запис читачів до бібліотеки; детально описано механізм користування фондами та ресурсами бібліотеки, включно з довідково-інформаційними ресурсами; врегульовано процес відшкодування нанесених збитків тощо [68].

Основні функції та завдання роботи бібліотеки вищого навчального закладу можуть включати: обслуговування споживачів інформації, роботу з бібліотечним фондом, інформаційну роботу, а зокрема й науково-

бібліографічну, автоматизацію та інформатизацію діяльності, науково-методичну й культурно-виховну роботу. На веб-сайті також міститься інформація про напрямки діяльності її відділів: забезпечення доступу користувачів до інформації, формування довідкового апарату, проведення та організація виставок, презентацій та інші напрямки бібліотечної роботи [72].

Також слід виокремити сучасні напрямки роботи бібліотеки ЦНТУ, до них можна віднести:

- формування електронних баз даних («Періодичні видання КНТУ, статті з періодики та збірників», «MEDIA», «Наукові праці співробітників та викладачів КНТУ», «Методичні рекомендації», «Автореферати та дисертації», «Електронні ресурси»);
  - створення автоматизованих робочих місць [46];
  - розвиток електронного каталогу та його редагування;
  - ведення сторінок у соціальних мережах;
  - розсилка в автоматизованому вигляді бібліографічної інформації, анкет для виявлення запитів користувачів;
- здійснення аналітичного опрацювання статей у періодичних і продовжуваних виданнях у рамках проекту;
- розміщення на веб-сайті інформації про передплачені періодичні видання із можливістю доступу до веб-сайтів чи архівів номерів, статей з журналу [66];
- формування репозитарію ЦНТУ [83];
  - надання доступу до міжнародних наукових баз даних, серед яких Scopus та Web of Science [28];
- послуги міжбібліотечного абонементу [62];
- робота з формування інформаційної грамотності користувачів, а зокрема і під час роботи з електронними ресурсами, електронними каталогами та під час навігації в Інтернеті;

- ознайомлення читачів з новими надходженнями до бібліотеки шляхом представлення на сайті віртуальних виставок, бібліографічних записів, оглядів тощо [65];

- рубрика «Заходи бібліотеки» містить в собі онлайн семінари, тренінги, курси [41];

Можна узагальнити, що до основних напрямків роботи бібліотеки ЦНТУ відносяться:

- Інформатизація та автоматизація роботи бібліотечної установи, що є умовою здійснення нею практично усіх видів діяльності (генерація власних баз даних та надання доступу до придбаних чи передплачених, як повнотекстових, так і бібліографічних; надання консультативної допомоги професорсько-викладацькому складу щодо розміщення наукових публікацій у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз, рекомендованих МОН, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection; укладання бібліографічних показників праць викладачів університету тощо);

- Робота з наповнення та удосконалення веб-сайту бібліотеки,

- Генерування та постійне наповнення університетського репозитарію,

- Діяльність, спрямована на формування культури академічної доброчесності.

Враховуючи той факт, що аналітико-синтетична обробка інформації є належить до, так би мовити, традиційних функцій бібліотечної установи, сьогодні її практична реалізація бібліотеками стає надважливою. Саме створення бібліотеками вторинної інформації спрямоване, на нашу думку, на підтримку усіх сфер життя держави, від економічної до соціальної.

2.2. Види та методика складання вторинних документів

Єдиної класифікації вторинних інформаційних ресурсів немає. Дослідники класифікують вторинні документи за різними ознаками.

Мабуть, найвідомішим є їх поділ за особливостями представлення вторинної інформації та характером задоволення інформаційних потреб та запитів користувачів.

Зокрема, Н.Кушнарєнко та В.Удалова у підручнику «Наукова обробка документів» розглядають такі види вторинних документів (інформаційних продуктів, інформаційної проодукції): бібліографічні документи: каталоги, бібліографічні посібники (покажчики, списки, огляди) тощо; реферативні: реферативні збірники, реферативні журнали, інформаційний листок та ін.; оглядово-аналітичні: огляди (аналітичні, інформаційні тощо), тематичні підбірки, дайджести та ін. [59].

За цими ознаками виокремлюють такі типи вторинних документів: бібліографічні, реферативні, оглядові та аналітичні (див. табл. 2.1.). Кожна із цих груп об'єднує у своєму складі вторинні інформаційні документи, що мають як загальні, так і специфічні ознаки.

Бібліографічні документи класифікують за: цільовим призначенням; методами бібліографування; способом організації матеріалу та рядом інших ознак. Так само реферативні документи поділяються на види за рядом ознак: за метою створення; за методами надання інформації; за кількістю охоплених джерел тощо.

Видово-тематичне різноманіття оглядово-аналітичних документів теж представлене різними жанрами інформаційних документів: виділяють бібліографічні, реферативні й аналітичні огляди, огляди стану питання, пізнавальні огляди тощо.

Таблиця 2.1.

Класифікація інформаційних документів

Бібліографічний документ	це інформаційний документ упорядкованої сукупності бібліографічних записів.
Реферативний документ	це інформаційний документ сукупності бібліографічних записів, включно з рефератами. Реферат — це короткий виклад змісту документа чи його частини, що включає основні фактичні відомості та висновки, необхідні для початкового ознайомлення з документом.
Оглядовий документ	це інформаційний документ одного чи кількох оглядів, які відображають підсумки аналізу та узагальнення відомостей з різних джерел. Основну складову документа становить огляд — концентрований виклад змісту сукупності документів з певної теми за певний проміжок часу.
Аналітичний документ	це інформаційний документ, що є результатом аналізу, синтезу й оцінювання змісту значної кількості первинних документів з певної теми (проблеми) за певний проміжок часу. Часто такі ІД називають оглядово-аналітичними. Такий поділ ІД на види є достатньо умовним, позаяк більшість з них поєднують у собі всі методи аналітико-синтетичної обробки первинних документів.

Бібліографічні документи класифікують за: цільовим призначенням; методами бібліографування; способом організації матеріалу та рядом інших ознак. Так само реферативні документи поділяються на види за рядом ознак: за метою створення; за методами надання інформації; за кількістю охоплених джерел тощо. Видово-тематичне різноманіття оглядово-аналітичних документів теж представлене різними жанрами інформаційних документів: виділяють бібліографічні, реферативні й аналітичні огляди, огляди стану питання, пізнавальні огляди тощо.

Натомість же Г. Швецова-Водка переконана, що поділ вторинних інформаційних документів на три групи – бібліографічні, реферативні та оглядово-аналітичні не є єдино можливим. У колі вторинних документів «розрізняють «бібліографічні» – які дають відомості про документи у вигляді бібліографічного опису і анотацій, «реферативні», що дають характеристику первинного документа у вигляді реферату, і «оглядові» – дають огляд декількох первинних документів. Такий підхід став загальноприйнятим...

Однак він не відповідає теоретичним поглядам спеціалістів відносно бібліографії та бібліографічної інформації, відповідно до яких бібліографічна інформація не обмежується способами бібліографічного опису і анотації. Для бібліографознавців усі документи, що передають інформацію про інші документи будь-яким способом, є бібліографічними. Тому не можна називати «бібліографічними» тільки документи з бібліографічним описом і анотацією. Швидше за усе, усі вторинні документи слід було б вважати бібліографічними» [76]. Як впливає із вищезазначеного, існує думка, що усі вторинні інформаційні документи, а відтак, вважаємо, і ресурси варто іменувати бібліографічними.

Заслугове на увагу класифікація комп'ютерних бібліографічних ресурсів, представлена у посібнику «Вступ до бібліографознавства» Г.М.Шведової-Водки. «Широко відомий поділ ІПС на фактографічні (такі, що описують певні факти) і документальні (такі, що описують документи). Однак ці обидві назви викликають заперечення. Бази даних, що містять описи документів, слід було б називати документографічними, а "документальними" — будь-які бази даних, пов'язані з відображенням документів, зокрема, документографічні і повнотекстові. Назву "фактографічні" недоречно протиставляти "документографічним" (зокрема, бібліографічним) базам даних, тому що за своєю сутністю бібліографічна інформація теж є фактографічною, оскільки документ у цьому випадку описується як факт дійсності... Але в зв'язку з тим, що назва "фактографічні" вже закріпилася як протиставлення "документальним" (бібліографічним) базам даних, цей термін залишився незмінним. Загальний поділ баз даних можна було б представити таким чином:

1. фактографічні,
2. документальні,
  - 2.1. повнотекстові,

- 2.2. документографічні,
- 2.2.1. діловодні,
- 2.2.2. археографічні,
- 2.2.3. музеографічні,
- 2.2.4. бібліографічні,
- 2.2.4.1. сигнальні,
- 2.2.4.2. предметизовані,
- 2.2.4.3. анотовані,
- 2.2.4.4. реферативні,
- 2.2.4.5. критичні (рецензовані)» [76]

Окремо слід підкреслити, що у науці виокремлюють такі види вторинних документів, виділення яких є, так би мовити, дискусійним. До них зараховуємо: конспект (конспектування – як вид АСОІ), тези, резюме, переказ, науковий переклад.

Безумовним є те, що вторинні документи, а відтак і вторинні інформаційні ресурси становлять собою результат аналітико-синтетичної обробки інформації і призначені вони насамперед для представлення інформацію про первинні документи у стисненій, компактній формі.

Вторинний інформаційний ресурс, зрештою, має на меті полегшити та взагалі уможливити орієнтацію споживачів у потоках, масивах та ресурсах інформації, обсяги яких щоденно зростають у геометричній прогресії.

Якісний інформаційний документ (продукт) наразі має відповідати низці вимог: бути актуальним на даному етапі розіттку науки, техніки та виробництва; включати відомості із якомога більш вичерпного переліку

первинних чи вторинних джерел з теми, проблеми тощо; бути компактним та бути «на часі» (вимога оперативності).

Різні види бібліографічних, реферативних, оглядово-аналітичних документів мають, зрозуміло, різну структуру (обов'язкову та факультативну частини); специфічні характеристики; загальну (спільну) та спеціальну (особливу) методику створення.

Загальна методика створення вторинних документів традиційно становить сукупність операцій, як-от:

- ✓ Чітке визначення інформаційної потреби споживача, визначення сукупності джерел, необхідних для опрацювання;
- ✓ Визначення мети і призначення майбутнього інформаційного продукту;
- ✓ Бібліографічні пошук і відбір відповідних запитам споживача документів;
- ✓ Якнайповніше виявлення релевантних документів; поділ документів на «потрібні та непотрібні», їх відбір;
- ✓ Аналіз знайдених релевантних продуктів інформації за змістом та формою;
- ✓ Перетворення отриманої інформації з метою її синтезу;
- ✓ Представлення вторинної інформації відповідно до визначеної структури інформаційного документа [59].

2.3. Склад та структура вторинних документів бібліотеки ЦНТУ

Вторинні інформаційні ресурси бібліотеки загалом, а тому і бібліотеки ЦНТУ, вважаємо, можна поділити на дві великі групи – 1) власні інформаційні ресурси бібліотеки; 2) ті, доступ до яких надається даною бібліотечною установою (придбані, передплачені тощо). Основна увага, на нашу думку, власним, генерованим зусиллями бібліотеки вторинним інформаційним ресурсам, оскільки « стратегічний план розвитку бібліотечної сфери має виходити з необхідності орієнтації діяльності бібліотек на розробку, впровадження та поширення інтелектуальних інформаційних технологій, що сприятиме їх відродженню в якості комплексних інституцій (науково-інформаційних, науково-дослідних, навчальних, культурологічних, інформаційно-аналітичних), які займуть чільне місце в суспільстві знань» [51, с. 36].

Якісно створений, правильно організований та коректно представлений вторинний інформаційний ресурс бібліотечної установи, безумовно, сприяє швидкому, результативному пошуку необхідної релевантної інформації, сприяє оперативному оповіщенню про наявність у фондах даної бібліотеки інформаційно цінних для споживача документів. Зрештою, саме за умови генерування якісного вторинного інформаційного продукту бібліотечна установа стає повноправним гравцем сучасного інформаційного ринку на різних рівнях.

Масив вторинних документів (вторинний інформаційний ресурс), що входить до інформаційного ресурсу бібліотеки ЦНТУ включає, перш за все, бібліографічні документи. Продукуванням вторинних документів в бібліотеці університету займається структурний підрозділ бібліотеки – Інформаційно-бібліографічний відділ. Існування будь-якої бібліотечної системи неможливе без створення бібліографічного (вторинного) інформаційного ресурсу. Сучасний бібліотечний каталог зараховуємо до бібліографічних ресурсів, створених з використанням комп'ютерних засобів. «Особливістю КБР є

переважання серед них бібліотечно-каталожних БП. Практично кожна бібліотека починає автоматизацію бібліотечно-бібліографічної діяльності зі створення власного електронного каталогу, що є головним різновидом бібліотечно-каталожних БП. Крім того, до бібліотечно-каталожних БП належать електронні каталоги інших бібліотек, доступні для користування через Інтернет; зведені каталоги, створені зусиллями декількох установ, та інші бібліографічні посібники, які відображають склад певного фонду (наприклад, електронний аналог традиційного «бюлетеня нових надходжень»)» [76, с. 74-79].

Традиційно, у бібліотеці даного закладу вищої освіти генеруються алфавітний, систематичний та службовий каталоги (у нашому випадку їх два). У бібліотеці створено комфортні автоматизовані робочі місця, де користувач може здійснювати пошук інформації у сучасному електронному каталозі.

«У бібліотеці ЦНТУ існує система каталогів та картотек, яка повною мірою розкриває всі фонди та колекції...Електронний каталог бібліотеки ЦНТУ містить в собі бази даних за такими категоріями:

- База даних «Книги»

Бібліографічна база даних включає відомості про книги (монографії, щорічники, матеріали конференцій та інших заходів. Бібліографічний опис супроводжується шифрами зберігання та примітками.

- База даних «Періодичні видання КНТУ, статті з періодики та збірників».

Важливою складовою ЕК є база даних «Періодичні видання КНТУ, статті з періодики та збірників», яка поповнюється шляхом аналітичної обробки газет, журналів та наукових збірників. В ЕК представлено близько 80 000 статей з різних галузей знань. Для забезпечення раціонального та ефективного використання робочого часу бібліотека ЦНТУ є дійсним членом Центрально-Українського Корпоративного Каталогу (ЦУКК), учасники якого мають можливість обміну електронними записами аналітичного розпису статей періодичних видань.

- База даних «MEDIA».

Вміщує інформацію про надходження до бібліотеки CD-ROM дисків, аудіокасет та інших носіїв інформації.

- База даних «Наукові праці співробітників та викладачів КНТУ»

Аналітична база монографій, навчальних посібників, статей із збірників наукових праць КНТУ, фахових періодичних видань викладачів та співробітників університету.

- База даних «Методичні рекомендації».

База представляє методичну складову навчальної літератури ВНЗ.

- База даних «Автореферати та дисертації».

Бібліографічні описи дисертацій та авторефератів на здобуття наукових ступенів викладачів з 1996 року.

- База даних «Електронні ресурси».

В базі представлено бібліографічні описи та електронні повнотекстові документи, які доступні з локальної мережі бібліотеки для користувачів. Складається з навчальної та наукової літератури, методичних рекомендацій.

Карткові каталоги

Відображають весь наявний книжковий фонд бібліотеки за весь період її існування.

Службовий алфавітний каталог призначений для використання у внутрішній роботі бібліотеки і користуватися ним мають право лише працівники бібліотеки. Каталог ведеться з 1970 року. У повному обсязі розкриває фонди бібліотеки. Службовий алфавітний каталог виконує довідкові функції, відображає всі види інформаційної продукції, що наявна в структурних підрозділах бібліотеки за винятком періодичних видань (газети, журнали).

Читацький алфавітний каталог є невід'ємною частиною довідково-пошукового апарату бібліотеки. Його призначення обслуговувати читачів. Ведеться каталог з 1961 року. В алфавітному каталозі відображаються твори друку. Картки з бібліографічними описами творів друку розставляються в

алфавіті прізвищ індивідуальних авторів, назв колективів та назв документів. Призначення алфавітного каталогу – оперативно і якнайбільш повно інформувати користувачів бібліотеки про її книжковий фонд.

Систематичний читацький каталог є складовою частиною системи каталогів і картотек КНТУ. Ведеться з 1961 року.

Систематичний каталог формується по таблицях ББК і відображає інформацію про склад і зміст фондів усіх структурних підрозділів бібліотеки в галузевому розрізі. Функція каталогу – оперативне забезпечення інформаційних запитів читачів на документи з усіх галузей знань і проблем галузевого і міжгалузевого характеру, а також пропаганда найбільш актуальної літератури [46].

Якщо розглянути електронний каталог бібліотеки ЦНТУ за різними ознаками, то можна зробити висновок, що електронний каталог даної бібліотеки є документальною, переважно документографічною базою даних (частково – з повними текстами); переважно бібліографічною, в окремій частині – анотованою. «Розрізняють також види КБР за способом доступу: доступні тільки за місцем створення (оф-лайнові) і доступні on-line, тобто через електронні лінії зв'язку з будь-якого місця доступу (он-лайнові). Останні називають також базами даних з інтерактивним доступом» [76, с. 43]. За даною ознакою електронний каталог бібліотеки ЦНТУ є ресурсом із оф-лайновим доступом.

На сайті бібліотеки ЦНТУ знаходимо інформацію про укладені вторинні бібліографічні документи, тематика яких безпосередньо пов'язана із напрямками підготовки фахівців у закладі освіти та покликана забезпечити якісну організацію освітнього процесу, а саме:

✓ Екологічні проблеми Кіровоградщини : проблеми питної води : бібліогр. покажчик / Кіровоград. нац. техн. ун-т , інформ. бібліогр. від. б-ки ; уклад. О. О. Найдьонова. - Кіровоград : Б-ка КНТУ, 2013. - 19 с.

✓ Екологічні проблеми Кіровоградщини : проблеми питної води : бібліогр. покажчик / Кіровоград. нац. техн. ун-т , інформ. бібліогр. від. б-ки ; уклад. О. О. Найдьонова. - Кіровоград : Б-ка КНТУ, 2013. - 19 с.

✓ Інформаційні технології, комп'ютерна інженерія та захист інформації [Електронний ресурс] : [вебліогр.] / Б-ка Центральноукраїн. нац. техн. ун-ту ; уклад. О. О. Найдьонова. - Кропивницький : [Б-ка ЦНТУ], 2017. - 4 с.

✓ Українські фахові журнали : суспільні науки, інформаційна, бібліотечна та архівна справа [Електронний ресурс] : [вебліогр.] / Б-ка Центральноукраїн. нац. техн. ун-ту. ; уклад. М. Марченко, ред. О. О. Найдьонова. - Кропивницький : [Б-ка ЦНТУ], 2017. - 5 с.

Ознайомити із повним текстами цих вторинних інформаційних ресурсів можна у репозитарії університету. Структура цих бібліографічних джерел інформації є типовою, вебліографічні списки містять множину якісно (відповідно до чинних стандартів) виконаних бібліографічних записів документів; бібліографічні покажчики мають, традиційно, більш розгалужену структуру, включаючи бібліографічні записи (бібліографічні описи), необхідний довідково-бібліографічний апарат.

Інформаційно-бібліографічний відділ бібліотеки ЦНТУ завжди пропонує огляд нових надходжень літератури, що надходять до фондів бібліотеки. «Бібліографічні записи анотовані, містять впорядковані бібліографічні відомості про документ: автора, назву, місце, рік видання, кількість сторінок тощо. Бібліографічний опис здійснено за державними стандартами, що регламентують правила складання бібліографічних записів» [46]. На сайті бібліотеки ЦНТУ представлено більше десяти якісних інформаційних оглядів нових надходжень, починаючи із весни 2016 року. Ці огляди є документографічними анотованими базами даних.

Працівниками бібліотеки ЦНТУ підготовлено понад 50 якісних і цікавих віртуальних виставок різної тематики. Ці сучасні оглядово-аналітичні документи є, на нашу думку, вагомою і цінною складовою вторинного

інформаційного ресурсу даної бібліотечної установи. Тематика їх різна: номи етикету, топоніміка, холодне штампування, Україна в системі міжнародних економічних відносин та ін. [82].

«На сайті репозитарію ЦНТУ, є можливість ознайомитись з науковими працями та навчально-методичними матеріалами викладачів та аспірантів університету, переглянути повнотекстові публікації наукових збірників видавництва ЦНТУ, матеріали студентських конференцій та тези доповідей, автореферати та дисертації тощо» [83].

Репозитарій CUNTUR – повнотекстова база даних, яка генерується завдяки поєднанню зусиль викладачів кафедр університету загалом, модераторів кафедр зокрема та кваліфікованих бібліотечних кадрів [Додаток А].

«Репозитарій ЦНТУ зареєстрований та індексується в міжнародних реєстрах, бібліографічних базах даних та харвестерах:

1. OpenAIRE - база даних статей, які перебувають у відкритому доступі. Зокрема, вона є офіційним репозиторієм європейських грантових програм FP7 і H2020 - всі публікації, що виходять в їх рамках, включаються в неї. Крім того, в ній проіндексовані статті таких великих серверів, як arXiv.org (понад мільйон публікацій) і Europe PubMed Central (понад три мільйони), а також статті з більш ніж 600 інших джерел. На сьогоднішній день OpenAIRE індексує майже 2000 публікацій з репозитарію КНТУ.

2. WorldCat - найбільша в світі бібліографічна база даних, яка налічує понад 240 млн записів про всі види творів на 470 мовах світу. База створюється спільними зусиллями більш ніж 72 тис. бібліотек з 170 країн світу в рамках організації Online Computer Library Center. На сьогоднішній день індексує майже 1700 публікацій з eaKirNTU і робота по підтягуванню ведеться (адміністратором архіву).

3. ROAD - каталог наукових ресурсів відкритого доступу – є службою Міжнародного центру ISSN на підтримку комунікативного та інформативного сектору ЮНЕСКО. Включає в себе записи, що описують

наукові ресурси у відкритому доступі, яким був призначений номер, журнали, збірники конференцій та академічні сховища. Репозитарій КНТУ офіційно зареєстровано ISSN - 2522-1418.

4. Bielefeld Academic Search Engine (BASE) – пошукова служба (Німеччина), яка є одним з потужних постачальників актуальних даних про наукові публікації європейських учених» [<http://library.kntu.kr.ua/repozit.html>].

Керівництво ЦНТУ у тісній співпраці з директором бібліотеки Євміною В.В., системні адміністратори та викладачі кафедр є активними учасниками процесу перевірки науково-дослідних робіт на академічну доброчесність. На допомогу у цьому процесі – «бібліографічний покажчик в якому зібранні монографії, навчально-методичні посібники, законодавчі документи, статті дослідників на актуальну тему: «Академічна доброчесність – невід’ємна частина освітнього процесу»[Додаток Б]. Бібліографічні описи джерел мають посилання на повнотекстові ресурси, для більш детального вивчення запропонованої теми» [84].

Як зазначалося вище, окрім створених бібліотекою вторинних інформаційних продуктів, університет забезпечує доступ до повнотекстової бази даних Springer Natur, реферативної бази даних SCOPUS та бази даних Web of Science [25].

Отже, вторинний інформаційний ресурс бібліотеки ЦНТУ складають:

- 1) Власний (створений) вторинний інформаційний ресурс:
  - Карткові каталоги;
  - Електронний каталог;
  - Бібліографічні документи (списки, покажчики)[Додаток В];
  - Оглядово-аналітичні документи (огляди нових надходжень, періодичних видань; віртуальні книжкові виставки) [Додаток Г];
- 2) Придбані чи передплачені вторинні інформаційні ресурси (доступ до повнотекстової Springer Natur та реферативних баз даних) [Додаток Д].

Зазначимо принагідно, що вторинний інформаційний ресурс досліджуваної бібліотечної установи включає бібліографічні, реферативні та

оглядово-аналітичні типи вторинних документів.

Бібліотекою Центральноукраїнського національного технічного університету проводиться значна робота у напрямку підготовки вторинних інформаційних продуктів, що свідчить про високу кваліфікацію та професіоналізм бібліотечних працівників даного структурного підрозділу ЗВО та репрезентує чітке усвідомлення перспектив подальшого розвитку інформаційних установ даного типу.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСІВ СТВОРЕННЯ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ВТОРИННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕЧНОЇ УСТАНОВИ

3.1. Вторинні інформаційні ресурси бібліотек закладів вищої освіти міста Кропивницького

Робота бібліотечних установ у сфері бібліотечно-інформаційного обслуговування зорієнтована на забезпечення функціонування сучасного суспільства на усіх рівнях і у всіх сферах життя. «Бібліотека традиційно розглядалась як соціальний інститут, головним напрямом діяльності якого є накопичення, збереження і розповсюдження інформаційного ресурсу, який є важливою складовою стратегічних ресурсів України – національної інфраструктури держави» [35].

Аналітико-синтетична переробка вхідного документального потоку є традиційною функцією бібліотек. Сьогодні для більшості з них вона полягає лише в каталогізації, систематизації, предметизації та підготовці бібліографічних покажчиків. Менше коло бібліотек здійснює поряд з бібліографічною й більш глибоку інформаційну обробку вторинних ресурсів, тобто створення реферативної, оглядово-аналітичної та прогностичної інформації тощо

За роки своєї діяльності бібліотечні установи університетів нашого міста досягли значних здобутків у сфері створення вторинних інформаційних ресурсів. Своєчасне забезпечення науковців і фахівців, а також користувачів бібліографічною інформацією, є одним із завдань діяльності даних бібліотечних установ.

Вторинний інформаційний ресурс бібліотеки іншого регіонального закладу вищої освіти – Центральноукраїнського педагогічного університету імені Володимира Винниченка – формують такі види вторинних документів:

- Бібліографічні покажчики [Додаток Е];
- Бібліографічні списки (рекомендаційні);
- Різноманітні книжкові виставки [Додаток Ж].
- Окрім цього, вторинним інформаційними продуктами, доволі значними за обсягом та трудоємкістю, доступними у вільному доступі є електронний каталог бібліотеки та інституційний репозитарій – повнотекстова база даних.

- У вільному доступі на сайті бібліотеки також є вторинні інформаційні ресурси інших бібліотечних установ, наприклад, їх електронні каталоги [88].

На веб-сайті ще одного закладу вищої освіти – Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету – представлено інформацію про електронний вторинний інформаційний ресурс – інституційний репозитарій із яким можна працювати в Інтернеті [87].

У розділі «Структура» веб-сайту університету знаходимо інформацію про науково-технічну бібліотеку льотної академії, згадуються наявні у фондах такі види вторинних документів, як, наприклад, бібліографічні посібники, проте жодного вторинного документного продукту, створеного бібліотекою Кіровоградської льотної академії НАУ, у вільному доступі не представлено.

Можна зауважити, що у створенні вторинних інформаційних ресурсів бібліотеками закладів вищої освіти Кіровоградщини існують як вагомі здобутки, так і певні проблеми, оскільки не всі бібліотечні установи мають можливість видавати бібліографічні видання сільськогосподарської, природничої та технічної, тематики країни, а відтак і регіону. Як свідчать відомості подані Книжковою Палатою України, найменше рекомендаційних бібліографічних видань видається саме з вище зазначених галузей. У цьому плані бібліотеці ЦНТУ певним чином пощастило, оскільки наукові розробки професорсько-викладацького складу означеної тематики акумулюються у науковому архіві закладу вищої освіти. Це робить ЦНТУ, а тому і бібліотеку

закладу флагманом у сфері технічної освіти та науково-технічної інформації на Кіровоградщині.

Певні проблеми для підготовки та видання вторинних джерел також зумовлені почасти недостатнім фінансуванням діяльності бібліотечних установ, що становить сьогодні, на нашу думку, загальнодержавну проблему.

Слід зазначити, ще й те, що в наш час незначна увага у діяльності бібліотек, приділяється, окремим видам вторинної продукції, наприклад, дайджестам.

На нашу думку, в майбутньому для підвищення ефективності та якості роботи бібліотечних установ рекомендується збільшити кількість створення більш дієвих, привабливих для споживачів видів вторинних документів, наприклад, дайджестів для спеціалістів сільського господарства та промислових виробничих структур.

Хоча у цьому напрямку не все так однозначно, оскільки бібліотеками окремих закладів вищої освіти створюються відносно нові, сучасні види вторинних документів.

Таким, до прикладу, вважаємо лонгрид – інформаційний продукт із застосуванням різноманітних мультимедійних елементів, створений зусиллями працівників бібліотеки ЦНТУ; буктрейлери – підготовлені бібліотекарями бібліотеки педуніверситету.

3.2. Особливості формування вторинних інформаційних ресурсів бібліотеками зарубіжних університетів

Для розгляду особливостей складу, структури вторинних інформаційних ресурсів в бібліотеках зарубіжних закладів освіти ми розглянули інформацію веб сайтів двох університетських бібліотек США – бібліотеки Учительського університету (штат Канзас) та бібліотеки університету в Блумінгтоні (штат Індіана).

Зарубіжні історики та фахівці бібліотечної справи, за інформацією веб-сайту бібліотек одного із американських університетів [89], класифікують джерела на первинні і вторинні, як і у вітчизняній практиці. У той час як первинні джерела вважаються вихідним матеріалом для історичних записів і зазвичай створюються приблизно в той же час, що і події, які вони покликані задокументувати, вторинні джерела додатково віддаляються від цих історичних подій або обставин. Як правило, вторинні джерела пропонують інтерпретацію минулого на основі аналізу і синтезу первинних джерел.

Приклади вторинних джерел включають:

- огляди широких історичних періодів,
- роботи, присвячені конкретним подіям або темам,
- літературна та культурна критика,
- і праці з теорії та методології.

Вторинні джерела можна знайти в книгах, журналах або Інтернет-ресурсах.

Згадуючи вторинні джерела, в більшості випадків маються на увазі опубліковані дослідження з предмету, а не додаткові матеріали, такі як бібліографії, енциклопедії, довідники і так далі. Ці додаткові матеріали іноді називають третинними джерелами.

Вторинний ресурс є аналітичним і інтерпретованим. Він може запропонувати нове уявлення від прочитання історичних подій і першоджерел, які були проаналізовані раніше, або представити аналіз подій і джерел, які раніше були невідомі або про які не писалося. Вторинний ресурс може також синтезувати роботи інших істориків, щоб сформулювати абсолютно нову інтерпретацію. Використовують вторинні джерела, щоб визначити основні напрямки думки з обраної теми і відповісти на такі питання, як:

1. Які історики підняли цю тему?

2. Які були їх основні аргументи?
3. Як згодом змінилося розуміння істориками цієї теми?

Щоб знайти додаткову літературу, також використовують предметний пошук в онлайн-каталозі, щоб знайти книги, або предметний пошук в базах даних статей, щоб знайти статті. Найбільш важливими базами даних для пошуку рецензованих статей істориків є: America: History and Life, що охоплює історію Північної Америки, і Historical Abstracts, що охоплює решту світу з 1450 року. Також можна ознайомитися зі стандартними опублікованими бібліографіями, такими як в Керівництво американської історичної асоціації в історичній літературі, або спеціалізовані бібліографії, на зразок бібліографії середньовічних воєн. Можна знайти більш докладні трактування теми, опубліковані у вигляді глав книг, журнальних статей або навіть окремих монографій. Можна прочитати про тему в предметній енциклопедії і подивитися бібліографію в кінці статті.

У більшості випадків можна знайти необхідну вторинну літературу, використовуючи:

- онлайн-каталог,
- відповідні бази даних статей,
- предметні енциклопедії,
- бібліографії.

За кордоном бібліографічні покажчики, реферати, енциклопедії та інші інформаційно-довідкові документи на відміну від вітчизняного досвіду вважаються вже третинними інформаційними ресурсами.

А вторинні ресурси включають книги, біографії, статті, дисертації, веб-сайти і документальні фільми; оскільки вони були написані про людину або історичну подію в більш пізній час.

Прикладами первинних інформаційних ресурсів вважають: артефакти, книги, щоденники, журнали, бухгалтерські книги, карти, листи, рукописи, інформаційні бюлетені, брошури, фотографії.

Таблиця 3.1.

**Приклади первинних та вторинних інформаційних ресурсів
бібліотек зарубіжних університетів.**

Дисципліна	Первинний інформаційний ресурс	Вторинний інформаційний ресурс
Історія	Щоденник раба	Книга про метро
Образотворче мистецтво	Оригінальний твір мистецтва, створений художником	Стаття з критикою твору мистецтва
Література	Оригінальний вірш, написаний поетом	Есе за певним жанром поезії
Політологія	Договір між двома урядами	Есе про права корінних американців на землю в США
Наука	Звіт про експеримент	Огляд декількох досліджень по одній темі
Театр	Відеозапис виступу	Біографія драматурга

Відтак констатуємо, що між поняттями первинне джерело (першоджерело), вторинне джерело, первинна інформація, вторинна

інформація, первинний, вторинний документ (ресурс) існують суттєві відмінності.

Зарубіжні фахівці бібліотечної справи наголошують, що первинні джерела - це свідчення очевидців з перших рук, наприклад щоденники.

Вони також можуть зберігати дані про подію, наприклад свідоцтво про народження або смерті.

У другу чергу - історії, розказані людьми, які не були присутні на певних подіях. Історик є другою (або третьою та навіть четвертою) людиною, що розповідає історію, і тому книга, написана істориком є вторинним інформаційним ресурсом [89]. У деяких випадках межі між первинними і вторинними джерелами починають стиратися.

Первинна інформація – це інформація, отримана в результаті безпосереднього цілеспрямованого вивчення, спостереження певного факту, явища, процесу; вторинна ж інформація виникає як наслідок її інтерпретації, зміни, аналітичних операцій, які виконуються дослідником.

Первинний і вторинний документ – визначаються як такі відносно до певної системи, установи, завданням якої є їх створення. Наприклад, бібліографічний покажчик, що створюється фахівцями бібліотечної установи, розглядається як вторинний документ щодо інших документів, бібліографічна інформація про які представлена у ньому.

Проте, якщо йтиме мова, наприклад, про бібліографічний покажчик, що містить інформацію про інші покажчики з теми, то в цьому випадку бібліографічний покажчик першого ступеня умовно може розглядатися як первинний документ відносно до покажчика, так би мовити, «про покажчики» - вторинного документа.

Так як і в бібліотеках вітчизняних закладів вищої освіти використовують бібліографічні покажчики та списки використаних джерел - це списки опублікованих статей та інших творів, організовані за темами.

На сайті ще одного із американських закладів освіти – Індіанського університету в Блумінгтоні – пошук здійснюють у журналі бібліотеки спочатку за назвою журналу.

Якщо журнал зберігається в бібліотеці, можна побачити список фондів (випусків, до яких бібліотека може надати доступ). Потім потрібно обрати рік, який ви шукаєте. Якщо журнал або випуск, який шукають, не доступний в даній бібліотеці, завдяки міжбібліотечному абонементу створюють запит на копію бажаного документа в іншій бібліотеці.

Зокрема на сайтах представлені такі рубрики:

1. Онлайн-показчики і бібліографії [Додаток З]:

- Америка: історія і життя (EBSCO) Тільки для нинішніх студентів, викладачів і співробітників WSU. Анотація / Цитата Переглянути Заява про доступність ADA для цього ресурсу Це посилання відкривається в новому вікні
- Індокси і реферати статей з більш ніж 2000 журналів, опублікованих по всьому світу з історії США та Канади. Також індексує есе, книги, дисертації і статті конференцій. Охоплення: тисячу дев'яност шістьдесят чотири-даний час. Потрібно вхід в WSU. 6 одночасних користувачів
  - Щорічний бюлетень історичної літератури
  - Забезпечує вибіркоий і критичний аналіз нових історичних книг, журналів і журнальних статей за 1998-2012 рр.
  - Feminae: Medieval Women and Gender Index охоплює журнальні статті, книжкові огляди та есе в книгах про жінок і гендер в середні століття. Книги, написані одним автором, не індексуються в Feminae; для цього перевірте каталоги бібліотек, в яких є сильні колекції із середньовіччя.
  - Isis: Поточна бібліографія історії науки і її культурних впливів з історії наукового товариства

- Iter Bibliography (середньовіччя і ренесанс) Бібліографія, що містить більше 1,3 мільйона посилань на вторинні джерела про середньовіччя і епоху Відродження, 400-1700 pp.

- Скрипторій (Scriptorium) «служить сполучною ланкою для вченого, який ризикує заблукати серед документації, яка перетворилася в лабіринт». Він включає бібліографію європейських середньовічних рукописів, а також Бюлетень Codicologique - короткі огляди книг і недавніх статей, опублікованих французькими, англійськими, іспанськими, німецькими та італійськими вченими.

- ViVa: Бібліографія жіночої історії. Viva - це бібліографія жіночої та гендерної історії в історичних журналах і журналах з жіночих досліджень, опублікована в період з 1975 по 2009 рік.

2. Міждисциплінарні бази даних:

- JSTOR. Тільки для нинішніх студентів, викладачів і співробітників університету. Повний текст профільних наукових журналів з багатьох дисциплін. Обмежте свій пошук конкретними дисциплінами, щоб поліпшити результати пошуку.

- Підтримка JSTOR для студентів.

- Google Scholar. Простий пошук наукових джерел з посиланнями на повні тексти, якщо такі є.

- HeinOnline: уряд, політика і право. Журнали, Звіт Конгресу, Набір серійних номерів Конгресу, Звіти США, конституції кожної країни, Угоди США, Федеральний реєстр.

- Гуманітарні науки. Humanities Full Text надає вам повний текст, а також реферати та бібліографічні покажчики найбільш відомих наукових джерел з гуманітарних наук, а також численні менш відомі, але важливі спеціалізовані журнали.

- Проект MUSE. Повнотекстовий доступ до поточного контенту з високоякісних рецензованих журналів з гуманітарних та соціальних наук, включаючи літературу і критику, історію, образотворче мистецтво, культурологію, освіту, політологію, гендерні дослідження і економіку.

- Scopus. Scopus - це найбільша база даних рефератів і цитування рецензованої літератури: наукових журналів, книг і матеріалів конференцій.
Умови експлуатації

- WorldCat. Доступ до всіх дисертацій, тез і опублікованих матеріалів на основі тез.

3. Бази даних історичних досліджень:

- Америка: історія і життя (EBSCO). Індeksi і реферати статей з більш ніж 2000 журналів, опублікованих по всьому світу з історії США та Канади. Також індексує есе, книги, дисертації і статті конференцій.
Охоплення: тисячу дев'ятсот шістьдесят чотири-даний час. Умови використання для 6 одночасних користувачів

- Довідковий центр історії. Містить повні тексти з більш ніж 1620 довідників, енциклопедій та науково-популярної літератури, більше 150 провідних періодичних видань з історії, майже 57000 історичних документів, більш 78000 біографій історичних особистостей, більш 113000 історичних фотографій та карт і понад 80 годин історичного відео.

- Історичні журнали.

Таблиця 3.2.

Дайте відповідь на питання про джерело нижче. Якщо ви відповісте «так» на будь-який з наступних питань, велика ймовірність, що джерело є первинним.	ТАК	НІ
---	-----	----

Чи був автор особисто свідком або випробував на собі цей предмет?		
Чи знає автор про цей предмет з особистого досвіду?		
Це щоденник, лист, мемуари, автобіографія, усна історія або інтерв'ю людини, особисто знайомого з предметом?		
Чи є це джерело офіційним документом або записом, опублікованій під час події урядом, судами або іншою організацією?		
Чи є це джерело газетної або журнальної статті, написаної під час заходу?		
Це творче твір, таке як роман, вірш, твір мистецтва або музичний твір, створене безпосереднім свідком даного предмета?		
Це уривок з першоджерела, такого як конституція, або лист солдата громадянської війни, яке було вкладено у вторинний джерело, наприклад підручник?		
Чи є це артефактом або реліквією, наприклад коштовностями, керамікою, одягом, музикою, мистецтвом, архітектурою, танцями або зброєю, які використовувалися свідками даного об'єкту?		
Чи є це компіляцією необроблених наукових даних або статистичних даних, таких як статистика перепису, яка публікується без коментарів або інтерпретації?		

Також на деяких сайтах бібліотек представлені анкети для визначення первинного інформаційного ресурсу, які включають запитання, відповідь на які має бути “ТАК”. Приклад такої анкети наведений у таблиці 3.2. [88].

3.3. Перспективні напрямки роботи університетської бібліотеки

В даний час сучасна бібліотека вищого навчального закладу трансформується в інформаційний центр, необхідний переважній більшості населення. Інформаційно-аналітичний сервіс в системі бібліотечного обслуговування стає пріоритетним, інформація перетворюється на товар, який набуває концептуальність, фактографічність. Саме подібний продукт дозволяє сучасним бібліотекам перемагати в конкурентно боротьбі за споживача на бурхливо розвивається інформаційному ринку. Все це надає вагомій підставі

розглядати інформаційно-аналітичний сервіс як найперспективніший вектор розвитку діяльності сучасних бібліотек. Перспективи подальших досліджень полягають в розробці та адаптації аналітичного інструментарію для оптимізації інформаційно-аналітичного обслуговування бібліотек; здійсненні маркетингових досліджень на ринку аналітичних продуктів і послуг; вивченні трансформаційних змін в технологіях аналітико-синтетичної переробки документів; розробці кваліфікаційних вимог до бібліотечних аналітиків; вивченні конвергентних залежностей в процесах розвитку та впровадження аналітичної діяльності в систему бібліотечного обслуговування.

Незважаючи на певні досягнення в роботі бібліотек університетів Кіровоградщини зокрема та України загалом існує низка проблеми, вирішення яких, безумовно сприятиме перетворенню бібліотеки у «інформаційні серцевини виробничих, наукових, освітянських і культурологічних структур», як зазначалося вище.

Сучасний стан бібліотеки характеризується наявністю наступних проблем:

- відсутність необхідних сучасному користувачеві бібліотеки комфортних умов;
- неповна відповідність інформаційних ресурсів (бібліотечний документний фонд, електронні ресурси, довідково-пошуковий апарат) потребам сучасного користувача, і особливо, користувача - суб'єкта системи дистанційної освіти;
- відсутність нормальних умов для забезпечення схоронності та безпеки фондів;
- невідповідність матеріально-технічної бази (площа бібліотеки, кількість місць в читальних залах та ін.) об'ємним показниками: обсягом і структурі фонду, кількості користувачів, книговидача, відвідувань; структурі обслуговування; кількості співробітників і ін.

- недостатньо ефективного використання інформаційних ресурсів бібліотеки;
- недостатнім рівнем технічної оснащеності бібліотеки;
- неповнотою процесів автоматизації, особливо процесів, пов'язаних з документальним обслуговуванням користувачів, а також максимально повним наданням ресурсів бібліотеки віддаленим користувачам;
- нерегулярної зворотним зв'язком бібліотеки з користувачами;
- неповним відповідністю якісних характеристик персоналу сучасним вимогам (освіта, кваліфікація, навички та вміння, віковий склад колективу)
- відсутність єдиної інформаційно-керованого середовища, що забезпечує інтегрований доступ до електронних ресурсів незалежно від місцезнаходження вихідного матеріалу, його формату і характеру електронного сховища;
- необхідність в оновленні та додаткового оснащення комп'ютерами читальних залів наукової бібліотеки в зв'язку з ростом обсягу електронних наукових та освітніх ресурсів, а також у зв'язку з старінням комп'ютерного парку;
- нестача кваліфікованих фахівців у галузі бібліотечної справи;
- недостатність фінансування процесу формування традиційного фонду.

Основними завданнями бібліотеки повинні стати:

1. Оптимізація організаційно-управлінської та функціональної структури наукової бібліотеки, здатної оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, на появу нових цілей і завдань.

2. Формування традиційного фонду наукової бібліотеки:

- активізація комплектування наукового фонду з усіх галузей.

3. Формування фонду електронної бібліотеки і розвиток інформаційних ресурсів:

- забезпечення доступу до електронних версій дисертацій;
- забезпечення роботи з новими довідково-пошуковими системами;
- поповнення БД підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій і вказівок;
- обмін електронними ресурсами з філіями університету;
- придбання електронних ресурсів в видавництвах і книготорговельних фірмах, в т.ч. на фізичних носіях;
- отримання електронних документів від авторів / правовласників;
- забезпечення віддаленого доступу до світових і вітчизняних науково-освітніх ресурсів.

4. Удосконалення довідкового апарату наукової бібліотеки:

- підвищення якості пошукових можливостей електронного каталогу наукової бібліотеки;
- розширення термінального комплексу і доступу до нього користувачів.

5. Розвиток автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи:

- забезпечення доступу всім студентам, аспірантам та викладачам до електронно-бібліотечної системи, що містить видання за основними дисциплінами, що вивчаються і сформованої на підставі прямих договорів з правовласниками навчальної та навчально-методичної літератури;
- забезпечення доступу всім студентам, аспірантам та викладачам до сучасним професійним баз даних, інформаційних довідковим і пошуковим системам;

- забезпечення можливості індивідуального доступу для кожного учня з будь-якої точки, в якій є доступ до мережі Інтернет, до порталу електронних освітніх ресурсів;

- просування електронних ресурсів в науково-освітнє середовище університету;

- моніторинг відкритих освітніх і наукових ресурсів мережі Інтернет, їх систематизація та забезпечення оперативного доступу до них для користувачів наукової бібліотеки;

- забезпечення схоронності бібліотечного фонду шляхом оцифровки найбільш цінних і рідкісних видань, застосування нових форм і методів захисту фонду;

- розвиток Зведеного електронного каталогу бібліотек вищих навчальних закладів міста Кропивницького.

6. Науково-методична робота:

- вдосконалення системи безперервної освіти і перепідготовки кадрів, підвищення кваліфікації співробітників наукової бібліотеки;

- координація, контроль і науково-методичне забезпечення діяльності бібліотек філій університету;

- здійснення керівництва методичним об'єднанням бібліотек вищих навчальних закладів міста Кропивницького.

7. Зміцнення матеріально-технічної бази бібліотеки:

- оновлення комп'ютерного, мережевого і периферійного обладнання бібліотеки.

В результаті реалізації нової стратегії наукова бібліотека зможе позиціонувати себе як сучасний інформаційно-освітній та культурно-просвітницький центр, що забезпечує користувачам, в першу чергу -

студентам і викладачам, вільний і комфортний доступ до інформаційних ресурсів локального і віддаленого доступу.

Досягнення заявлених стратегічних цілей забезпечать бібліотеці позитивну динаміку розвитку, підвищення її іміджу, зміцнення позицій в якості методичного та консультаційного центру для бібліотек сусудов, що входять в університетський комплекс. Підвищення ефективності діяльності наукової бібліотеки за рахунок вдосконалення системи управління, заснованої на принципах менеджменту якості, різноманітність послуг користувачеві продуктів і послуг, розвиток сучасних інформаційних технологій, поглиблення інноваційної діяльності створять умови для повноцінного функціонування і всіх інших підсистем вузу, і, як наслідок цього - підвищення якості бібліотечно-інформаційних та освітніх послуг.

ВИСНОВКИ

1. Підводячи підсумки роботи, констатуємо, що в умовах постійного прискорення науково-технічного процесу підвищуються вимоги до забезпечення бібліотечної діяльності, важливою складовою якої є вторинні інформаційні ресурси. В наш час обсяг інформації різного характеру збільшується швидкими темпами. Така тенденція збільшення зумовлює доволі складну проблему: необхідність орієнтування і знаходження потрібних відомостей у дедалі зростаючому інформаційному масиві, тому кваліфікована робота з такою інформацією дозволяє визначити потребу користувача в інформації.

Дослідження функціонування університетських бібліотек та їх вторинних інформаційних ресурсів заходимо у розвідках Н. Апшай, Т. Колесникової, Л. Костенка, О. Лебедюк, Т.Костирко, Е.Волинець, Н.Абросимової, Є. Кулик, Т. Бірюкової та ін. Питання методики створення та класифікації вторинних документів знайшли висвітлення серед інших проблем у працях Н.Кушнарєнко, С.Кулєшова, Г.Швєцова-Водки, В.Удалової.

Окремі питання функціонування інформаційних ресурсів було розглянуто у публікаціях викладачів кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи названого ЗВО.

Науковці переконані, що диференціювати документи на первинні та вторинні можна лише умовно. На позначення вторинного інформаційного ресурсу у науці прийнято використати різні терміни: документографічний та метадокументографічний ресурс (Ю.Столяров), інформаційна література (Г.Швєцова-Водка) та ін.

У суспільстві знань бібліотека повинна стати потужним інформаційним центром впровадження наукоємних технологій та здійснення процесів екстрагування, витягнення, здобуття нових знань на основі наявних інформаційних ресурсів, вважають дослідники.

В документальній сфері існує первинна і вторинна інформація. При дослідженні з'ясовується, що вторинна інформація виникає на основі первинної інформації, яка й є для неї родовою субстанцією. У вторинній інформації збережено від первинної – основні смисли, ідеї документа. Поділ документів на первинні та вторинні пов'язаний з діяльністю певної інформаційної системи, яка виконує функції посередника між документами і споживачами інформації.

На сучасному етапі бібліотеки України – Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського (НБУВ), Національна парламентська бібліотека (НПБУ), Державна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук (ДНСГ УААН), Державна науково-технічна бібліотека України (ДНТБ) – свою діяльність зосереджують на створенні та розповсюдженні вторинних ресурсів, а саме реферативних, оглядових, аналітичних, бібліографічних видань з різних галузей знань.

2. Досліджуючи вторинні інформаційні ресурси бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, ми використали методи аналізу, синтезу, включеного і невключеного спостереження, описовий метод, порівняльно-історичний метод, зіставний метод, системний аналіз, кількісні методи вивчення документних потоків та інші.

Джерельна база даного дослідження представлена такими групами документів:

- Закони України, державні, міждержавні, міжнародні стандарти.
- Службова документація.
- Інтернет-джерела (насамперед інформація сайту бібліотеки).

3. Вторинний інформаційний ресурс бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету структурно складається із власних, створених у бібліотеці вторинних документів, у тому числі і у співпраці з професорсько-викладацьким складом кафедр (бібліотечних каталогів (електронного та ін.), бібліографічних покажчиків, списків, оглядів,

віртуальних виставок, електронний архів повних текстів); із придбаних, передплачених тощо вторинних інформаційних продуктів (наприклад, доступ до електронних каталогів інших інформаційних установ). Були проаналізовані такі види вторинної продукції бібліотеки техуніверситету як: бібліографіні, реферативні та оглядово-аналітичні.

Основне завдання вказаних вторинних ресурсів полягає в інформуванні та задоволенні потреб споживачів, створенні багатогранної вторинної інформації. За роки своєї діяльності вказані бібліотечні установи набули значних здобутків у сфері вторинних ресурсів. Своєчасне забезпечення науковців і фахівців, а також користувачів бібліографічною інформацією є одним із завдань діяльності бібліотек України.

3. Склад вторинного інформаційного ресурсу бібліотеки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка є фактично аналогічним до вторинного ресурсу бібліотеки ЦНТУ, із документами з вторинною інформацією можна ознайомитися безкоштовно та в режимі онлайн. На сайті ж Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету вторинного документного ресурсу бібліотеки не представлено, за винятком інституційного репозитарію, проте він представлений окремо у рубриці «Освітній процес».

4. Аналіз сайтів бібліотеки Уічитського університету (США, Канзас) та університету в Блумінгтоні (США, Індіана) дозволив зробити висновок, що структурно вторинний інформаційний ресурс даних установ складається із таких компонентів: бібліографічних, реферативних та повнотекстових баз даних.

5. Зазначимо, що особливо актуальним і необхідним є створення вторинної інформації науково-технічного спрямування, у чому бібліотека нашого університету, як потужного центру технічної освіти, відчутно виграє серед бібліотек інших закладів освіти регіону.

Певні проблеми для підготовки та видання вторинних джерел також

зумовлені почасти недостатнім фінансуванням діяльності бібліотечних установ, що становить сьогодні, на нашу думку, загальнодержавну проблему.

Зауважимо, що окрім традиційних, так би мовити, видів інформаційних продуктів – бібліографічних покажчиків, списків, оглядів тощо, - бібліотеки створюють і новітні типи документів із вторинною інформацією, зокрема, лонгриди, буктрейлери. На нашу думку, бібліотекам слід розширювати видовий діапазон власних інформаційних продуктів, що відповідає вимогам часу та, безумовно, сприятиме зацікавленості споживачів інформації. Іншими перспективними напрямками у формуванні вторинних інформаційних ресурсів серед інших вважаємо такі:

- Укладання вторинних інформаційних ресурсів, які відповідатимуть інформаційним потребам сучасного споживача, що особливо важливе для дистанційного навчання.
- Створення та постійне наповнення повнотекстових баз даних із забезпеченням зручного доступу до них;
- Підвищення пошукових можливостей бібліотечних каталогів, розробка корпоративного електронного каталогу бібліотек закладів вищої освіти;
- моніторинг інформаційних ресурсів мережі Інтернет, їх аналітико-синтетичне працювання та представлення у зручній для споживача формі інформації про них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України. Про бібліотеки і бібліотечну справу. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України. Про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон України. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Закон України. Про Концепцію Національної програми інформатизації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>.
5. Закон України. Про Національну програму інформатизації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>.
6. Інформаційне законодавство: Збірник законодавчих актів. – У 6 т. / За заг. ред. Ю.С. Шемчученка, І.С. Чижа. Т.1. Інформаційне законодавство. К.: Юридична думка, 2005. 116 с.
7. ГОСТ 7.9 – 7.7. Реферат и аннотация: Взамен ГОСТ 7.9. – 7.0; Введ. – 01.07.78 // Стандарты по библиотечному делу и библиографии. Москва, 1990. 105с.
8. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
9. 11. ДСТУ 2394-94 Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення. Чинний від 01.01.1995. Київ : Держстандарт України, 1994. 88 с.
10. ДСТУ 5034:2008 Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. Київ: Держспоживстандарт України, 2009. 38 с.
11. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні

вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2007-07-01]. Київ : Держспоживстандарт України, 2007. 47 с.

12. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p>.

13. Типова інструкція з діловодства в міністерствах, інших центральних та місцевих органах виконавчої влади URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TF028820.html.

14. Апшай Н. І. Інформаційне середовище ВНЗ як результат інформатизації // Вісник Харківської державної академії культури. 2011. Вип. 32. С. 125 – 133.

15. Апшай Н.І. Стратегічні орієнтири розвитку бібліотек вищих навчальних закладів в умовах реформування освіти в Україні : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Харків : ХДАК, 2005. 21 с.

16. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Інформаційний ресурс бібліотеки університету як фактор формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців // Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових статей. Серія «Історичні науки». Вип.4. Переяслав-Хмельницький, 2017. С.159 –175.

17. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Інформаційні ресурси бібліотеки закладу вищої освіти як джерело розвитку інтелектуального та духовного потенціалу студентів // Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових праць. Серія «Історичні науки». Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2019. Вип.6/2 (Спецвипуск). С.11 – 28.

18. Барабаш В. А., Глебова Л. В., Тупчієнко М.П. Формування бібліографічної інформації – один із напрямків взаємодії кафедри та бібліотеки технічного університету // Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2019. Вип. 8. С.14 – 31.

19. Берестова Т.Ф. Функции разных видов информации как основа формирования многоуровневой структуры информационного пространства /

Т.Ф. Берестова // НТИ. Сер. 1. 2009. №8. С. 3 – 12.

20. Бібраєв В. До концепції вітчизняної системи реферування та видання реферативної інформації / В. Бібраєв, Я. Котенко // Вісн. кн. палати. 2008. № 5. С. 25.

21. Бібліографи Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки: Біобібліогр. покажч. / Рівнен. Обл. універс. Наук. б-ка, рівнен. Держ. Гуманіт. Ун-т; Упоряд.: Вавринюк В.Р., Кузнецова А.О.; Наук. ред.: Швецова-Водка Г.М., Ярощук В.П. Рівне: Волинські обереги, 2010. 40с.

22. Бібліографічні покажчики [Електронний ресурс]. URL: <http://i-books.kiev.ua/bibliografichni.html>

23. Бібліотека Рівненської області [Електронний ресурс]. URL: <http://ualibs.org.ua/ukr/rivenska/1/>

24. Бібліотеки України загальнодержавного значення: історія і сучасність. Київ, 2007. 153с.

25. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. URL: <http://library.kntu.kr.ua> (дата звернення 27.11.2020).

26. Вергунов В.А. Національний пріоритет на шляху до європейської інтеграції (до 10-річчя РЖ «Агропромисловий комплекс України») / В.А. Вергунов // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. Київ, 2009. С. 34 – 39.

27. Вергунов В.А. Розвиток національної сільськогосподарської бібліографії як інформаційного ресурсу та джерельної бази історії аграрної науки: історія та проблеми сьогодення [Електронний ресурс] / В.А. Вергунов, Т.Ф. Дерлеменко. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

28. Відкриті наукові ресурси. URL: <http://library.kntu.kr.ua/dostup.html>.

29. Віртуальні виставки. URL: <http://library.kntu.kr.ua/virtual.html>.

30. Власова Г.В., Лутовинова В.І., Титова Л.І. Аналітико-синтетична переробка інформації. Київ: ДАКККім, 2006. 290 с.

31. Воскобойнікова-Гузєва О. Наукові видання у фонді Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського / О. Воскобойнікова-Гузєва // НАНУ України НБУ

ім. В.І. Вернадського. Київ, 2014. 178 с.

32.Горбаченко Т.Г. Аналітико-синтетична переробка документної інформації [Текст] : навч. посіб. для дистанційного навчання / Т. Г. Горбаченко. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Університет „Україна”, 2008. 312 с.

33.Государственная научно-техническая библиотека Украины [Електронний ресурс]. – URL: www.gntb.n-t.org.

34.Давидова І. Бібліотека як складова інформаційної інфраструктури держави / І. Давидова // Вісн. кн. палати. 2005. №6. С. 19 – 21.

35.Добко Т. Міжнародний досвід довідково-бібліографічного забезпечення інформаційних запитів владних структур / Т. Добко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. Вип.14. Київ: НБУВ, 2009. С. 61 – 66.

36.Державна Наукова сільськогосподарська бібліотека України Академії наук [Електронний ресурс]. URL: <http://www.dnsgb.kiev.ua/>.

37.Жук В.М. Бібліографічне відображення розвитку бібліотекознавства України / В. М.Жук // Вісн. кн. палати. 2013. № 6. С. 12 – 13.

38.Зайцева Л. Діяльність зі створення і розповсюдження вторинної інформації / Л. Зайцева // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. Вип.11. Київ: НБУВ, 2013. С. 599 – 602.

39.Зайченко Н.Я. Стан та перспективи системи кооперативного реферування в Україні / Н.Я. Зайченко// Наук. пр. Нац. б-ки ім. В.І. Вернадського. – Вип. 18. – К.: НБУВ, 2011. – 560с.

40.Захарова Н. Культурно-просвітницька діяльність Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: історія становлення і розвитку (1918—1964) / Н. Захарова // Бібліотечний вісник. 2010. № 3. С. 20 – 27.

41.Заходи бібліотеки. URL: <http://library.kntu.kr.ua/zax.html>.

42.Ігнатюк М. Університетська бібліотека нового формату (зарубіжний досвід) // Роль бібліотек вищих навчальних закладів у формуванні сучасного інформаційного середовища: досвід, проблеми та перспективи. Київ: Аграрна освіта, 2017. С.38.

43. Інформаційно-бібліографічні послуги. URL:
<http://library.kntu.kr.ua/reference-services.html>.

44. Інформаційне забезпечення наукових досліджень, джерела інформації, їх використання в науково-дослідній роботі, патентно-інформаційний пошук [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.all-sciences.ru/index/i30>.

45. Історія бібліотеки КНТУ: етапи розвитку, факти, особистості. URL:
<http://library.kntu.kr.ua/history.html>.

46. Каталоги. URL: <http://library.kntu.kr.ua/catalogues.html>.

47. Колесникова Т. О. Етапи інформатизації бібліотек вищої школи України і США: порівняльна характеристика // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2010. № 4. С. 59 – 66.

48. Колесникова Т. Інформатизація бібліотек ВНЗ залізничної галузі як головна умова доступу до світових знань // Залізничний транспорт України. 2009. №2. С. 36 – 40.

49. Колесникова Т. Інформатизація бібліотек ВНЗ: шляхи еволюції та сучасний стан. URL:
<http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/436/1/Inf.Cuch.ctan.pdf>.

50. Корнієнко В. Проблеми створення системи вторинних інформаційних ресурсів / В. Корнієнко // Наук. праці НБУВ ім. В.І. Вернадського. Вип. 5. Київ: НБУВ, 2010. С. 142 – 151.

51. Костенко Л.Й. Бібліотека інформаційного суспільства / Л.Й. Костенко, М.Б. Сорока // Бібл. вісн. 2012. № 3. С. 33 – 38.

52. Костенко Л.Й. Інформаційні технології в бібліотеці суспільства знань. URL: <http://www.nbu.gov.ua/sites/default/files/msd/0510kos.pdf> (дата звернення 27.11.2020).

53. Коханова І. Реферування документа як затребувана сфера інформаційної діяльності / І. Коханова // Вісн. кн. палати. 2013. № 2. С. 31 – 32.

54. Кулешов С. Г. Документознавство : Історія. Теоретичні основи. Київ

: ДАКККіМ, 2000. 163 с.

55. Кулешов С. Про значення поняття «документ» / С. Кулешов // Бібл. вісн. 2014. № 1. С. 1 – 4.

56. Кулешов С.Г. Управлінське документознавство: навч. посіб. для вищ. навч. закл. культури і мистецтв / С.Г. Кулешов. Київ: ДАКККіМ, 2013. С. 42.

57. Кулешов С. Про значення поняття «документ» / С. Кулешов // Бібл. вісн. 2014. № 1. С. 1 – 4.

58. Кулаковська Т. Науково-інформаційна діяльність у науково-дослідних установах / Т. Кулаковська // Бібл. вісн. 2013. № 3. С. 45 – 54.

59. Кушнарченко Н.М. Наукова обробка документів: підруч. / Н.М. Кушнарченко, В.К. Удалова. Київ: Знання, 2014. 331 с.

60. Леонов В.П. Реферирование и аннотирование научно-технической литературы / В.П. Леонов. Новосибирск: Наука, 2006. С. 173.

61. Метабібліографія: Показчик бібліографічних видань Рівненської державної обласної бібліотеки [Електронний ресурс]. URL: http://istvolyn.info/index.php?option=com_remository&Itemid=33&func=stairdown&id=21

62. Міжбібліотечний абонемент (МБА). URL: <http://library.kntu.kr.ua/interlibrary-loan.html>.

63. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL: www.nbuv.gov.ua .

64. Наукова бібліотека. ЦДПУ ім. В. Винниченка. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/317-naukova-biblioteka>.

65. Нові надходження літератури. URL: <http://library.kntu.kr.ua/novi.html>.

66. Передплачені періодичні видання. URL: <http://library.kntu.kr.ua/periodika.html>.

67. Положення про репозитарій Центральноукраїнського національного технічного університету. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/676/3/CUNTUR.pdf>.

68. Правила користування бібліотекою ЦНТУ. URL: <http://library.kntu.kr.ua/terms-of-use.html>.

69.Репозитарій Центральноукраїнського національного технічного університету. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua>.

70.Ріжняк Р. Я. Розвиток інформатики та інформаційних технологій у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття: монографія / Р. Я. Ріжняк; [за заг. ред. В. М. Орлика]. Кіровоград: «КОД», 2014. 426 с.

71.Столяров Ю.Н. Библиотечный фонд: учебник. СПб.: Профессия, 2015. 384 с.

72.Структура бібліотеки. Підрозділи. URL: <http://library.kntu.kr.ua/struktura.html>.

73.Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/>.

74.Центральноукраїнський національний технічний університет. URL: <http://www.kntu.kr.ua>.

75.Шабанова М.А. Электронные информационные ресурсы областных детских библиотек: что предлагают библиотеки «цифровому поколению» // Библиотековедение. 2014;(6). С. 39 – 44.

76.Швецова-Водка Г.М. Вступ до бібліографознавства: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2004. 216 с.

77.Швецова-Водка Г.Н. Общая теория документа и книги : учеб. пособие / Г. Н. Швецова-Водка. М.: Рыбари ; К. : Знання, 2009. 487 с.

78.URL: <https://www.docsity.com/ru/diyalnist-zi-stvorenniya-i-rozpovsyudzhennya-vtorinnoji-informaciji-bibliotekami-ukrajini/1769876/> (дата звернення 27.11.2020).

79.Ярошенко Т. О.Організація та управління електронними ресурсами в сучасній бібліотеці // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2008. № 3. С. 13 – 21.

80.DSpace (CUNTUR). Інструкція користувача. URL:

<http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1286/3/Dspace%20instrukciya%20koristuvacha456.pdf>.

81. CUNTUR – Репозитарій Центральноукраїнського національного технічного університету. URL: <http://library.kntu.kr.ua/reposit.html>.

82. URL: <http://library.kntu.kr.ua/virtual.html>.

83. URL: <http://library.kntu.kr.ua/reposit.html>.

84. URL: <http://library.kntu.kr.ua/seminar.html>.

85. URL: <http://library.kntu.kr.ua/dostup.html>.

86. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/pro-biblioteku/novyny>.

87. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/pro-biblioteku/novyny>.

88. URL: <https://libraries.indiana.edu/identifying-primary-and-secondary-sources>.

89. URL: <https://libraries.wichita.edu/history/secondarysources>.